

ЗАТВЕРДЖУЮ
Фізична особа підприємець
Фоміна Т.А. Фоміна
09.10.2026 р.

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Нова
українська школа у закладі освіти: організація навчання,
оцінювання та наступність у 5-9 класах»

Розробник(и): ФОП Фоміна Тетяна Андріївна ЄДРПОУ 2173608966

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Т.А. Фоміна

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Впровадження Нової української школи у 5-9 класах є не лише справою кожного вчителя, а й загальношкільним проектом: заклад обирає модельні програми, вибудовує єдину систему оцінювання, забезпечує наступність між початковою школою, базовою і майбутньою профільною, організовує роботу класних керівників і комунікацію з батьками. Розбіжності між учителями в критеріях оцінювання чи вимогах до учнів одразу помітні батькам і аудиторам. Програма дає вчителю, класному керівнику і заступнику директора спільну рамку впровадження НУШ у закладі.

Цільова група: Учителі 5-9 класів Нової української школи, учителі початкових класів і старшої школи, класні керівники, заступники директорів з навчально-виховної роботи, керівники методичних об'єднань, педагоги, які працюють за програмою «Інтелект України».

Професійний стандарт: «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024); «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»

Напрями підвищення кваліфікації (відповідно до Порядку, затвердженого постановою КМУ від 21.08.2019 № 800):

- формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України «Про освіту»
- психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки
- розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій)

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма реалізується дистанційно. Кожна тема будується від загальношкільного завдання до дій учителя: вимога стандарту, узгоджене рішення закладу, методика уроку та оцінювання, приклад із практики, самостійна робота та підсумкове завдання. Програма має модульну структуру: модулі

відповідають напрямам підвищення кваліфікації, кожна тема модуля є логічно завершеним освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг в межах одного освітнього циклу формується накопиченням обраних тем. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Вид підвищення кваліфікації: курси (навчання за програмами підвищення кваліфікації)

Мета підвищення кваліфікації – Опанування засад Нової української школи як узгодженої системи закладу освіти: вимог Державних стандартів і модельних програм, єдиної системи оцінювання, наступності між рівнями освіти, класного керівництва та партнерства з батьками.

Завдання підвищення кваліфікації:

- опанувати вимоги Державних стандартів початкової і базової середньої освіти та модельних програм для 5-9 класів
- вибудувати єдину для закладу систему формувального і підсумкового оцінювання, підготовку до державної підсумкової атестації у 9 класі
- освоїти методики компетентнісного та інтегрованого навчання і планування за модельними програмами
- забезпечити наступність між початковою, базовою і профільною школою: адаптаційні періоди, супровід учнів 5 і 7 класів
- удосконалити класне керівництво і комунікацію з батьками як частину загальношкільної системи
- організувати змішане і дистанційне навчання за єдиними правилами закладу

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання (A2.1)
- оцінювально-аналітична компетентність (Г1)
- організаційна компетентність (Г2)
- психологічна компетентність та знання вікових особливостей учнів (Б1)
- компетентність педагогічного партнерства (Б3)
- інформаційно-цифрова компетентність (A3)

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Педагоги зможуть впроваджувати Нову українську школу у 5-9 класах як узгоджену систему закладу: планувати за модельними програмами, оцінювати за єдиними критеріями, готувати учнів до атестації, забезпечувати наступність і адаптацію, вести класне керівництво та змішане навчання за спільними правилами.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Модулі плану відповідають напрямам: НУШ, НУШ у 5, 6, 7, 8 і 9 класах, початкова школа, старша школа, класний керівник, «Інтелект України». Тема модуля є окремим освітнім компонентом обсягом від 2 до 30 годин; педагог обирає теми під свій клас і посаду, проходити всі теми не обов'язково.

Перелік тем модулів не є вичерпним: суб'єкт підвищення кваліфікації поповнює його новими темами, які включаються до модуля відповідного напрямку. Перелік у цьому документі наведено станом на 09.10.2026; актуальна редакція розміщується в розділі «Важливі документи» програми на платформі «Вектор» і оновлюється в міру поповнення.

№	Модуль (напрямок)	Кількість тем	Лекції, год (на тему)	Самостійна робота, год (на тему, мін.-макс.)	Усього, год (на тему, мін.-макс.)
1	НУШ	20	1	1-29	2-30
2	Початкова школа	3	1	1-29	2-30
3	Класний керівник	10	1	1-29	2-30
4	НУШ 5 клас	9	1	1-29	2-30
5	НУШ 8 клас	6	1	1-29	2-30
6	НУШ 9 клас	11	1	1-29	2-30
	Разом тем у програмі	59			

Перелік тем за модулями

Модуль 1. НУШ (20 тем)

1. Тиша, у якій народжується думка: пауза після запитання на уроці у 9 класі НУШ
2. Запитання вчителя у 9 класі НУШ: відкрите питання, пауза на думку і відповідь, яку не підказали
3. Симуляційні ігри в умовах великого класу. Гра за моделлю ООН
4. Ефективний класний менеджмент: як організувати урок без хаосу
5. Учень як дослідник світу: новий сенс діяльнісного підходу
6. Не просто навчати, а торкатися серцець: емоційно-творчий підхід у дії
7. «Від компетентності до натхнення: як зробити урок живим»
8. Навчальна гра як технологія формування ключових компетентностей учнів
9. Оцінювання у природничій галузі НУШ: від контролю до підтримки навчання
10. Розвиток креативності через цифрові інструменти: Створення інтегрованих проєктів для учнів НУШ
11. Психологічні аспекти педагогічного дизайну: Як створити підтримуюче освітнє середовище для учнів НУШ
12. Дизайн уроку як інструмент формування ключових компетентностей
13. Інноваційний стиль педагога НУШ: цифрові інструменти та інтегровані проєкти як засіб його формування
14. Від натхнення до дії: як активні методи навчання розкривають потенціал дитини
15. Від традиційних методів до цифрових інструментів: Як генерувати вікторини та кросворди для активного навчання в НУШ
16. Сучасні засоби візуалізації для освітнього процесу НУШ
17. Намисто єднання: секрети ефективного виховання у НУШ
18. Використання нейромереж в організації освітнього процесу НУШ
19. Дидактика НУШ. Компетентнісна взаємодія з учасниками освітнього процесу
20. Моделювання змісту уроків української мови та літератури. Вимоги НУШ.

Модуль 2. Початкова школа (3 тем)

1. Учитель як митець життя: внутрішня гармонія, що веде учнів до перемог
2. Життя вчителя як мистецтво
3. Використання онлайн-ресурсів на уроках математики в початковій школі під час дистанційного навчання

Модуль 3. Класний керівник (10 тем)

1. Розмова, у якій чути кожного: класна година у 9 класі НУШ, що не зривається у сварку
2. Класний керівник 9 класу НУШ: спірне питання класу, регламент розмови і спільне рішення
3. Мости довіри між родиною та школою
4. Класний керівник НУШ. Формування в учнів цілісного світогляду
5. Створення патріотичної атмосфери в класі: ідеї та практики волонтерської роботи під час воєнного стану
6. Тімбілдинг: від групи до команди. Інструменти класного керівника в сучасних реаліях
7. Особливості навчання у воєнний час. Робота з учнями в укритті.
8. Розвиток надихаючої комунікації з учнями. Формування креативності та творчості на уроках.
9. Правила поведінки учнів та вчителів у воєнний час.
10. Неформальні підходи у роботі класного керівника

Модуль 4. НУШ 5 клас (9 тем)

1. Практичні аспекти викладання німецької мови. 5 клас НУШ.
2. Різноманіття на уроках англійської мови у 5 класах НУШ. Нові підходи у викладанні.
3. Трудове навчання та технології у 5 класі Нової Української Школи. Інструменти та практичні поради.
4. Формування загальнолюдських цінностей учнів у контексті уроку «Вступ до історії України та громадянської освіти» в 5 класах НУШ.
5. Теорія та практика. Уроки математики у 5 класах НУШ.
6. Планування уроку інформатики. Нові підходи до навчання у 5 класах НУШ.
7. Академічна свобода вчителя у контексті викладання етики у 5 класах НУШ.
8. Виклики для сучасного вчителя НУШ у 5 класах. Алгоритм побудови якісного уроку української літератури.
9. Практичні поради щодо викладання української мови у 5 класах НУШ. Ключові виклики та задачі педагога.

Модуль 5. НУШ 8 клас (6 тем)

1. Soft skills для твердих наук: фізика як майданчик для емоційного інтелекту і взаємодії у 8 класах НУШ
2. Формула захоплюючого уроку: хімія, фасилітація, робота в команді. 8 клас НУШ
3. Перетворюємо уроки технологій у простір для креативу, рішень та захоплення. 8 клас НУШ
4. Хімія у 8 класі НУШ і не тільки.. Хитрики для педагогів
5. Роль класного керівника у формуванні навичок XXI століття в учнів 8 класу НУШ через профорієнтаційні активності на уроках англійської мови
6. Формування м'яких навичок на уроках фізики у 8 класі НУШ: комунікація, робота в команді, презентаційні вміння

Модуль 6. НУШ 9 клас (11 тем)

1. Турнір, де перемагає аргумент: шкільні дебати за участі 9 класу НУШ
2. Педагог-організатор і 9 клас НУШ: шкільні дебати, підготовка спікерів і правила чесної суперечки
3. Як оцінити думку, а не гучність: облік усних відповідей і дискусій у 9 класі НУШ
4. 9 клас НУШ: критерії усної відповіді, спостереження за дискусією і зворотний зв'язок для учня
5. Коли клас домовляється сам: служба порозуміння і учнівське самоврядування у 9 класі НУШ
6. Соціальна педагогіка у 9 класі НУШ: медіація однолітків, коло примирення і голос учня в рішеннях школи
7. Від реакцій до рішень: як уроки хімії формують наполегливість і дослідницькі навички у 9 класах НУШ
8. Від формул до реального життя: сучасні практико орієнтовані задачі з фізики для 9 класів НУШ.
9. Формула професійного вибору: інтереси, здібності, цінності учня 9 класу НУШ.
10. Рецепт сучасного уроку історії НУШ: як "приготувати" діяльнісне навчання у 9 класі.
11. Кар'єрне консультування: маркери ефективної роботи з учнями 9 класу НУШ

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1. НУШ

Мета модуля: Забезпечення професійної готовності вчителів до реалізації реформи на засадах дитиноцентризму.

Завдання модуля:

- Опанування методів розвитку критичного та креативного мислення
- Впровадження формувального оцінювання як засобу підтримки
- Організація інтегрованого навчання та тематичних днів
- Створення безпечного та стимулюючого освітнього середовища

Модуль 2. Початкова школа

Мета модуля: Розвиток методичної майстерності щодо реалізації діяльнісного підходу в початковій ланці.

Завдання модуля:

- Методика інтегрованого вивчення предметів (курс «Я досліджую»

світ»)

- Впровадження стратегій розвитку читання та письма для малюків
- Використання ігрових технологій для розвитку логіки та творчості
- Формувальне оцінювання та робота з портфоліо учня

Модуль 3. Класний керівник

Мета модуля: Удосконалення виховних та психологічних компетенцій педагога для успішної роботи з класом.

Завдання модуля:

- Методика формування ціннісних орієнтирів та патріотизму
- Опанування навичок ненасильницького спілкування з підлітками
- Організація виховних проєктів та екскурсій з елементами навчання
- Цифрові канали комунікації в роботі з учнями та батьками

Модуль 4. НУШ 5 клас

Мета модуля: Забезпечення професійної готовності вчителів до ефективної роботи в адаптаційному циклі НУШ.

Завдання модуля:

- Вивчення психологічних особливостей переходу від початкової до основної школи
- Методика реалізації вимог Державного стандарту в 5 класі
- Організація взаємодії з батьками під час адаптації учнів
- Використання цифрових інструментів для підтримки пізнавальної активності

Модуль 5. НУШ 8 клас

Мета модуля: Удосконалення професійних компетенцій педагогів для роботи з учнями середньої школи НУШ.

Завдання модуля:

- Методика формування системного бачення світу через предмети
- Опанування навичок підтримки учнівських лідерських ініціатив
- Використання інструментів для успішної профорієнтації восьмикласників
- Оцінювання та супровід індивідуального освітнього поступу

Модуль 6. НУШ 9 клас

Мета модуля: Підвищення кваліфікації педагогів щодо супроводу учнів на фінальному етапі базової школи НУШ.

Завдання модуля:

- Методика ефективної підготовки до підсумкової атестації та ЗНО
- Опанування навичок кар'єрного консультування та наставництва
- Формування в учнів навичок презентації власного освітнього досвіду
- Організація рефлексії для свідомого вибору майбутньої траєкторії

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність

6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Бахтіна Г. П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
2. Безпечна і дружна до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
3. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
4. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності у навчальний предмет «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
5. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
6. Державний стандарт початкової освіти : Постанова КМУ від 21.02.2018 № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
7. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/wqqd>
8. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
9. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
10. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
11. Концепція «Нова українська школа». (2016, 27 жовтня). URL: <https://bit.ly/3FfTyQo>
12. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx>
13. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
15. Кудін В.С. Партнерська взаємодія – основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
16. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи : науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
17. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті

PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edkle>

18. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: <https://bit.ly/3VVlO0D>
19. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ МОНУ від 13.07.2021 №813. URL: <http://surl.li/dyrzc>
20. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти». / О.Фідкевич, Н.Бакуліна. Київ : Генеза, 2019. 64 с.
21. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
22. Нова українська школа - школа майбутнього: збірник інформаційних та дидактичних матеріалів / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 182 с.
23. Нова українська школа : дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навчально-методичний посібник /С.Вакарін. Київ : Саміт-книга, 2021. 144 с.
24. Нова українська школа : організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / І.Старагіна, О. Волошенюк, О.Мокрогуз, О.Ганик. Київ : ПРОПАПІР, 2021. 160 с.
25. Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 216 с.
26. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx> (дата звернення 14.05.2020).
27. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / Кірик М. Ю., Данилова Л. І. - Львів: Світ, 2019. 136 с.
28. Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник / Д.В. Ротфорт, О.М. Гезей, за заг. ред. Л.Д.Покроєвої. Харків : Вид-во «Ранок», 2021.144 с.
29. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 72 с.
30. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWW2eB>
31. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>
32. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН від 19.02.2021 №235. URL: <https://bit.ly/3C7tkvQ>
33. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловійова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/ 722164/>.
34. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти : наказ МОНУ від 01.04.2022 №289. URL: <http://surl.li/coorgq>
35. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
36. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
37. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.

38. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
39. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формувального оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
40. Читай, міркуй, твори: інтегровані компетентнісно орієнтовані завдання для учнів 3-4 класів Нової української школи / С. Гаряча, Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 68 с.

Додаткова література:

1. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9. С. 9-14.
2. Бзовська Л., Ковнацька Р. Навчаємося через гру. Добірка ігрових вправ для учнів I-III класів. Львів : ЛМГО «Центр освітньої політики», 2020. 304 с.
3. Маркозова О.О. Навчання впродовж життя – необхідна передумова досягнення життєвого успіху людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». № 2 (29). 2016. С. 198-205.
4. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
5. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
6. Податковий кодекс Україн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років XX ст. К.: Ніжин: Аспект, 2006. 158 с.
8. Фінанси: Практикум: Навч.посіб. Азаренкова Г.М., Борисенко І.І. Київ: Знання, 2008. 279 с.
9. Frost R. A Task-based approach.URL: <http://surl.li/eakxm>
10. Lesen, Schreiben, Hören, Spielen, Sprechen: Deutsch lernen im Internet. URL: <http://surl.li/eakxx>
11. Rubin, S., & Schechter, N. (1997). Exploring the social construction of bereavement : Perceptions of adjustment and recovery in bereaved men. American Journal of Orthopsychiatry, 67, 279-289.
12. Stroebe, M., Schut, H. (2010). The dual process model of coping with bereavement: rationale and description, Death Studies, 23:3, 197-224. URL: <https://doi.org/10.1080/074811899201046>